

Slutrapport Älskade barn i skolan September 2018

stockholm.se

Slutrapport Älskade barn i skolan

November 2018

Utgivare: Emma Delgado Diaz, avdelningschef Stadsdelsutveckling

Kontaktpersoner: Anne Marie Flood, Projektledare och Anna Hammar, delprojektledare, Studieförbundet i Stockholms län,
e-mail: anne.marie.flood@stockholm.se, anna.hammar@studieförbundet.se

Sammanfattning

"Älskade barn" i Spånga Tensta stadsdelsförvaltning är ett projekt för att förstärka integrationen av föräldrar i samhället och deras roll i barnens utveckling. Projektet har skett i studiecirkelform i samarbete med Studieförbundet i Stockholms län och nära kopplat till skolans och förskolans verksamhet. Många barn och unga med utländsk bakgrund har svagt skolresultat och hoppar av sina studier innan fullföljd gymnasieutbildning. Forskning visar att åtgärder som bäst förebygger dåliga skolresultat och skolavhopp är: Involverade och delaktiga föräldrar, en meningsfull och strukturerad fritid, undervisning som utgår ifrån elevens förutsättningar och verksamheter runt barn och familj som samverkar med varandra. Projektet har erbjudit folkbildning genom studiecirkel med ca 30 cirkelledare som också har tredjelands-ursprung. Aktiviteter för de nyanlända förutom studiecirkel har varit föreläsningar i ämnen som utgår ifrån de ämnen i studiematerialet som föräldrarna velat veta mer om och är kopplade till barnen och familjernas situation.

Projektet har genomfört studiecirkel för 66 personer men mött 91 nyanlända föräldrar genom projektet vilket innebär att uppskattningsvis mellan 200-300 barn har fått ta del av effekterna av projektets insatser.

Summary in english

"Beloved child" in the city district of Spånga Tensta is a project to enhance the integration of parents into the society and their role in the development of their children. The project is done in the format of study circles in cooperation of Studieförbundet in Stockholm county and the school and preschools. Many children and youngsters with foreign background are having weak results at school and many drop-off school before they have fulfilled the secondary school. Research shows that the best activities to prevent bad school results and drop-offs are: Involved and participating parents, a meaningful and structured leisure time, education that is adapted to the opportunities of the individual and activities for children that involves the family. This project offers discussions through study circles with appr. 30 circle leaders that are also third country origins but have got more established in the society. Furthermore the project offers seminars/lectures in themes that are linked to the children and their families.

The project has had study circles for 66 individuals and have met 91 new arrived parent through the project. This means that approximately between 200-300 children have got the effects of our efforts.

Innehåll

Sammanfattning	4
Summary in english	4
Genomförd projektverksamhet	6
Bakgrund	6
Projektets huvudsakliga arbetssätt	7
Avvikelser och motgångar i projektet	9
Samarbetet med projektpartnern Studieförbundet i Stockholms län.....	13
Samarbete med andra parter	14
Transnationellt samarbete.....	14
Jämställdhet	15
Projektets resultat, mål och indikatorer	16
Utmaningar och motivering till varför dessa har påverkat måluppfyllelsen	16
Mervärden för Sverige och EU.....	21
Målgruppens delaktighet	21
Gemensamma indikatorer.....	22
Integration i samhället: 350 deltagare Utfall: 91 deltagare	22
Projektspecifika mål och indikatorer.....	22
Utvärdering	23
Intern utvärdering	23
Nytta för målgruppen.....	25
Rapport från projektets utvärderare	26
Långsiktigt införlivande.....	32
Spridning och synlighet	34
Lärdomar utifrån våra svårigheter.....	37
Slutord	39

Genomförd projektverksamhet

Bakgrund

När projektet skrev ansökan hade Sverige precis tagit emot en väldigt stor mängd flyktingar och som en stadsdel med stort antal (ca 60%) med utländsk bakgrund – framför allt från tredje världen antog vi att vi som tidigare skulle få en stor mängd av dem till vår stadsdel. Vår erfarenhet är att nyanlända söker sig till platser där man finner sina landsmän. Vid tidpunkten för ansökan hade vi ca 4600 innevånare i vår stadsdel med kortare vistelsetid i landet än 5 år (statistik år 2014). Vår numerära målsättning baserade sig på detta antagande.

Reducera dåliga skolresultat och skolavhopp

Eftersom vår stadsdel då (och fortfarande) visar upp sämre resultat än andra delar av staden/länet för elever som går ut skolan med många utan godkända betyg eller otillräckliga för att komma in i gymnasiet, ansåg vi att förebyggande av detta borde prioriteras. Andelen unga utan som gick ut 9:an utan behörighet att söka till gymnasiet 2014 var 18% mot stadens 11%. Det har också framkommit i forskning att föräldrar med utländsk bakgrund i högre grad saknar tillräcklig förmåga att ge sina barn adekvat stöd genom skolan. Per Engsell, Stockholms universitet har kommit fram till följande påverkansfaktorer: Dels föräldrarnas utbildningsnivå, det vill säga hur lång utbildning föräldrarna har. Dels deras relativa utbildningsnivå, det vill säga utbildningens status i ursprungslandet. Det visar sig att föräldrarnas utbildningsnivå förklarar mycket av skillnaderna i skolresultat, medan den relativa utbildningsnivån bidrar till att förklara de ambitiösa valen.

Tidigare erfarenheter av samarbetsprojekt med skolan och med föräldrar

Vid tidpunkten för ansökan hade vi nyligen avslutat ett samverkansprojekt med flera länder inom EU med stöd från Urbact. Projektet hette PREVENT och hade dragit stora lärdomar om vikten av föräldrastöd för att förebygga skolavhopp. I detta projekt ingick även Studieförbundet i Stockholms län, som där kunde visa att studiematerialet Älskade barn gav lyckade resultat i att skapa kontakt och stödja föräldrar i sin roll.

Stadsdelen har också ett pilotprojekt som bygger på samverkan mellan skola och socialtjänst i syfte att förebygga barns ohälsa, skolkning och ge socialt stöd till familjer och barn med problem. Båda erfarenheterna visade att prevention i samverkan med skola var ytterst viktig för att lösa problem tidigt.

Forskning underbygger våra antaganden om föräldrastöd

Vi ser också i olika forskningsrapporter att barn med utländsk bakgrund halkar efter i skolan samtidigt som andra rapporter vittnar om att föräldrastöd till barn förebygger utanförskap, sociala problem

och kriminalitet hos unga. Många rapporter och analyser visar fortfarande att detta är synnerligen aktuellt. Så sent som 2018 läser vi utsagor i PISA rapporten som bekräftar detta. Men även andra rapporter från Skolverket visar samma sak. Forskning visar också att folkbildning i dessa sammanhang når målgruppen (utlandsfödda) på ett annat vis än offentlig sektor.

Projektet förde därför dialog med skolan och Studieförbundet i förväg i syfte att få deras stöd för projektet. Vid tiden för ansökan hade stadsdelen diskuterat med både utbildningsförvaltningen och Studieförbundet som båda gav ett positivt samtycke till projektet.

Medborgardialoger – vad önskar vår befolkning?

Parallellt med projektets ansökan anordnades en mängd medborgardialoger för våra långsiktiga utvecklingsprojekt – s k LUP Lokala Utvecklingsplaner. En av dessa handlar om ”Barn och ungas livsvillkor”. I dessa dialoger frågade vi medborgarna vad de önskade för sina barn. Ett av de viktigaste önskemålen var *mer* stöd för föräldrar i sin föräldraroll för sina barn. En annan sak som där framkom – och också i andra undersökningar i stadsdelen – var att man saknar tillit till myndigheter. Medborgarna vänder sig hellre till civilsamhället när det uppstår problem eller när man behöver råd och stöd.

Projektets huvudsakliga arbetssätt

Projektets metodmaterial

Projektet samarbetar med Studieförbundet i Stockholms län i projektet eftersom de har lång och framgångsrik erfarenhet av att arbeta med olika etniska grupper och nyanlända. De använder bland annat ett material som utvecklats i Järvaområdet i samarbete med etniska grupper från området och som utgått ifrån dessa målgruppers behov. Materialet och konceptet heter ”Älskade barn” som bygger på folkbildningens principer av diskussioner och samtal där utrikes föräldrar, diskuterar med andra utrikes föräldrar om ämnen som de själva upplever att de har behov av. Det är ett studiecirkelmaterial som bygger på temakort kring frågeställningar som rör utrikes födda föräldrar och som är skrivna på enkel svenska (men även finns översatta på ett antal språk) med illustrativa bilder till stöd. De temakort som vi har valt att använda i projektet är framför allt följande, (men cirkelledare har kunnat tillgå även andra temakort om de har känt att det funnits behov för andra teman).

1. Förälder i nytt land
2. Barns rättigheter
3. Förskolan
4. Skolan

Nytt sätt att arbeta med materialet

Det som skiljer våra studiecirkelar ”Älskade barn” från Studieförämjandets ordinarie verksamhet på Järva och i landet i övrigt är att vi här ville gå via skolan för att på det sättet försöka knyta föräldrar närmare skola. Dessutom vände vi oss i detta projekt inte till alla föräldrar utan specifikt de nyanlända så att detta var en för Studieförämjandet ny målgrupp.

Rekrytering av cirkelledare och föräldrar

Projektet genom Studieförämjandet rekryterade en förälder med erfarenhet av att vara ny i landet men med många års vistelse i Sverige som ansvarig projektassistent för att jobba med de olika etniska grupperna i vårt område. Genom dessa kontakter skulle vi rekrytera cirkelledare ur de etniska grupper där vi har våra nyanlända målgrupper för att kunna matcha både språkmässigt och också kulturellt i så hög grad som möjligt.

Ursprungliga syftet var också - att liksom vid Studieförämjandets ordinarie verksamhet, som har fungerat mycket väl, i länet såväl som i övriga landet - så skulle projektassistenten och projektet stötta cirkelledarna att rekrytera föräldrar ur sina skolor och förskolor.

Utbildning av studiecirkelledare

Studieförämjandet har genomfört ledarutbildningar för 31 ledare under fyra tillfällen samt kompletterat med stödjande ledarträffar och ledarutvecklingsutbildningar för att förstärka ledarrollen. Den grundläggande ledarutbildningen har omfattat två dagar och har inkluderat ledardynamik, grupp-psykologi, motivation, rekrytering samt vägledning i hur man ska använda metodmaterialet. De utbildade ledarna får efter avslutad utbildning ett intyg, som sedan kan användas för förstärkning av deras CV. Vid önskemål har också vår projektassistent medverkat vid cirkelledarnas första träffar för att ge ledarstöd. Vi har också haft kompletterande träffar med cirkelledarna för att ge ökat stöd i deras roll, med framför allt rekrytering.

Informationsmöten för personal skola/förskola

Projektet har arrangerat många möten på skolor och förskolor i syfte att informera personal om projektets syfte och engagemang från personalen samt att ge möjlighet att delta på föräldramöten för att informera för föräldrar om projektet.

Informationsmöten för föräldrar

Projektet har deltagit i många föräldramöten på skolor och förskolor i syfte att informera och rekrytera intresserade föräldrar.

Studiecirkelar för föräldrar

Den huvudsakliga verksamheten för projektet var att träffa föräldrarna i studiecirkelar. Varje omgång studiecirkel har varit 3 träffar om fyra timmar med möjlighet till förlängning – oftast ytterligare 3 träffar.

Vi upptäckte svårigheterna med att arrangera studiecirklar enligt den ”ordinarie” modellen för Studieförbundet arbetssätt att träffas med minst tre personer under tre träffar. Det fungerade inte. När vi startade studiecirklar för genomgångsboendets nyanlända föräldrar och därför var vi tvungna att vara lite mer flexibla i vårt sätt att räkna deltagande i cirklar.

Många av föräldrarna var skeptiska till oss i början och ville/kunde inte komma varje gång, utan dök upp när man hade tid. Några gånger försökte vi att skapa ”nya” grupper, men att få de deltagande föräldrarna att komma flera gånger i rad fungerade inte. Vi fick därför upprätta en ordning med ”öppet hus” och vi registrerade deltagarna efter antalet närvaro-tillfällen istället – och ”godkände” de som varit deltagande under minst tre tillfällen.

Föreläsningar för föräldrar

Projektet hade planerat som en av våra rekryteringsbaser att använda föreläsningar som metod. Efter uppstarten av studiecirkelarna på boendet uppstod frågor och funderingar från målgruppen och föräldrarna fick själva välja vilka ämnen de ville ha mer information kring. På det sättet kunde vi också bjuda in andra att delta i dessa föreläsningar. Vi arrangerade den mängd av föreläsningar som vi avsåg och mer därtill.

I början arrangerade vi öppna föreläsningar som vi annonserade ut i våra publika rum, men vi hade svårt att få någon volym på deltagande. Detta eftersom rekrytering och information behövde informeras via mun-till-mun metoden, varför vi efterhand mer och mer arrangerat föreläsningar för föräldrarna på boendet, men även bjudit in andra.

Efterhand har dock föreläsningarna alltmer kommit att bli en kombination av föreläsning och studiecirkel i ett då diskussionerna efter föreläsningen har varit minst lika viktigt som själva innehållet i föreläsningen.

Avvikelse och motgångar i projektet

1. Svårigheter med skolan

Projektets första halvår ägnades åt förberedelser och redan i slutet av det halvåret upplevde vi svårigheter i dialogen med skolan. Först vid projektstart visade det sig att den nyckelperson som lovat och förankrat samarbete med skolan hade slutat och ersättaren hade inte hunnit sätta sig in i vare sig jobbet eller projektet på samma sätt som föregångaren.

Rektorerna på skolorna visade ett litet intresse för ett samarbete. De menade att de hade alltför mycket annat som var prioriterat. Att få medverka på deras föräldramöten var inte heller så prioriterat. Det var

Slutrapport Älskade barn i skolan

10 (39)

redan svårt att få föräldrar att delta och man önskade inte splittra deras uppmärksamhet på sådant som låg utanför skolfrågorna. På några skolor fick vi träffa personalen för att informera om projektet, men även det var svårt att organisera.

Vår dialog med skolan före projektet om att hålla studiecirkelarna inom skolans lokaler var svårt att genomföra praktiskt på grund av säkerhet och att man inte heller kunde beordra övertid till sin personal för att stänga efter skoltid. Man kunde däremot låta oss informera via affischer, men det ledde inte till att vi nådde föräldrarna. Vi vet att affischer inte räcker för att nå målgruppen. Vi aviserade till AMIF redan jan/feb 2017 att vi upplevde dessa problem.

Åtgärder:

Vi fortsatte intensivt bearbetningen av skolan under våren 2017 men utan öppningar.

Då föräldrastöd i yngre åldrar har visat sig vara ett bra förebyggande stöd för barnen och deras familjer, började vi därför inventera intresset hos vår förskoleavdelning. Det visade sig vara positivt och vi träffade en del förskole-rektorer för att undersöka deras inställning. De visade också intresse. Föräldrakontakten i förskolan är dessutom mycket högre än den i skolan eftersom föräldrar lämnar och hämtar varje dag och därmed får en mer naturligt regelbunden kontakt med barnens föräldrar. Vårt primära förslag till åtgärd diskuterades under platsmöte i juni 2017 där vi föreslog att vi skulle gå via förskolan som komplettering. Detta fick vi godkänt på av vår handläggare på AMIF samt av styrgruppen och jobbet intensifierades till augusti 2018. Innan dess hade vi medverkan på ett stort personalmöte inom förskolan för att informera om de nya åtgärderna.

2.Svårigheter med förskolan

Under hela hösten 2017 bearbetades förskolan både genom möten med personal och även informationsmöten med föräldrar, samt genom att vi tog in förskoleavdelningens chef i styrgruppen och förskolestrategen i projektgruppen som extra stöd. Förskolan har hela tiden varit positiv till samarbete och vill också gärna upplåta lokalerna till studiecirkelarna om vi behöver. De föräldrar vi mött på föräldramöten har visat intresse men när vi lägger ut anmälningslistor har intresset varit lågt.

Åtgärder.

Tre föräldrar från förskolepersonalen, med språkkunskaper som målgruppen blev intresserade av att bli studiecirkelledare på sin fritid. Dessa tre har starta studiecirkel varför det var en bra väg framåt. Vi har också försökt rekrytera föräldrar ideellt till ”medspråkare” eller barnvakter mot ersättning men inte heller det har lyckats. Vi trodde att kanske ”ledarrollen” var skrämmande för vissa. Men det var lågt intresse för extra engagemang.

3. Andra rekryteringsvägar för föräldrar

Vi har haft kontakt med föreningen Internationella bekantskaper som bedriver läxläsning för barn i skolan. Med dem har vi etablerat ett samarbete som har gjort det möjligt att ordna några studiecirkel för deras föräldrar under kvartal 2 och 3 2017.

Vi har även varit i kontakt med Start Stockholm kvartal 4 som har kontakt med föräldrar när nyanlända barn ska skolplaceras. De visade stort intresse för samarbete men inte heller det ledde dessvärre till nya kontakter. Möjligen för att även de är en myndighetinstitution som föräldrar känner skepsis till.

Projektet VIDA (finansierat av AMIF) har också kontaktats med positiv respons och försök till samarbete. De har försökt skicka deltagare till oss men det visar sig att nyanlända har svårt att lämna sina ”invanda lokala revir” och vi har därför inte fått några att komma via dem.

4. Kommunal placering av nyanlända – ger låg andel nyanlända

Från början av 2015 när vi såg flyktingströmmarna till Sverige kalkylerade vi med att vi skulle få ganska många av målgruppen till vår stadsdel eftersom många söker sig till områden där det finns landsmän. Vår kalkyl var kring 5000. Detta baserat på den statistik vi då hade på antalet tidigare anlända från tredje-land (statistik 2014) som då låg på kring 4500 individer (med kortare vistelsetid än 5 år). När vi så småningom fått statistiken och information om antalet nyanlända som kommit till vår stadsdel visar det sig att vår stadsdel inte fått lika stor andel nyanlända som vi trodde. Detta beror på riksdagsbeslutet att placera ut alla nyanlända proportionellt på alla kommuner innebär att vi har fått en mindre andel än den vi räknade med. Vi har enligt statistiken sedan 2015 fått ca 450 nyanlända varav merparten med anhöriganknytning som bor i eget boende och ca 200 med anläggningsboende vilket inkluderar ensamkommande män och därav också ca 80 vuxna på ett annat genomgångsboende i stadsdelen. På anläggningsboendet i vår stadsdel (Elinsborgsbacken) finns 54 lägenheter och dit blev ca 80 personerna kommunplacerade under hösten 2017 då de började flytta från sina asylboende. Alla som bor där har PUT eller TUT och kommer från tredje-land och så gott som alla dessa var föräldrar och hade sina barn med.

Att det var en låg andel nyanlända somalier (endast ett 30-tal) blev också en överraskning för oss då vi förväntade oss att fler från den gruppen skulle komma. Vi hade ju därför startat rekryteringen hösten 2016 med somaliska cirkelledare som den grupp vi ville fokusera på utifrån det vi trodde. Nu när vi har facit i hand så är den gruppen underrepresenterad och det är snarare syrier och afghaner som är de dominerande grupperna.

Det visade sig också att den mängd somalier som bor i stadsdelen och som förefaller nyanlända inte var det. En stor del av dem hade bott

Slutrapport Älskade barn i skolan

12 (39)

lång tid i landet – men många talar trots det mycket dålig svenska och är långt ifrån integrerade. Majoriteten av dessa söker snabbt svenskt medborgarskap.

Åtgärder

För att fånga de nyanlända föräldrarna har vi arrangerat möten i anslutning till boendet för att säkerställa deltagande av de boende och började senhöst 2017 märka ett stort intresse från dessa familjer. Redan under kvartal 4 hade vi fått kontakt med ett stort antal som börjat delta i våra studiecirklar.

För att fortsätta kontakten mellan föräldrar och skola/förskola har vi anordnat träffar med förskola och försökte fortsättningsvis också få skolan att närvara. Vi har ordnat särskilda möten för föräldrarna och förskole-strategier för att de ska kunna diskutera särskilda frågor och behov kring sin familj och förskolan.

Vi sökte och utbildade också mer aktivt cirkelledare som är arabisktalande eller dari/farsi-talande för att möta de grupper vi fick via boendet.

Vi har under kvartal 2 2018 sett att dessa insatser har varit framgångsrika och fortsatte på det inslagna spåret. Våra försök att nå andra nyanlända föräldrar via mail och affischer har däremot inte lyckats trots upprepade besök. Där tror vi att sammanhanget är för svagt och att kopplingen till en grupp inte finns – därmed skepsis eller ointresse från individerna. Alternativt var tidpunkten för kontakt för tidig – eftersom de kanske först hade fullt upp med att etablera sig i sin nya närmiljö.

5. Studiecirkelns struktur på boendet

Som tidigare nämnts visar sig att det var svårt för oss att få de deltagande föräldrarna på boendet i att komma till tre på varandra följande träffar (dvs till en studiecirkel) utan de har dykt upp när de haft möjlighet att komma i förhållande till övriga åtaganden, såsom SFI, möten med Arbetsförmedlingen, hämtning av barn, föräldramöten på förskola/skola m.m.

Åtgärder

Vi har därför räknat in föräldrar som deltagit i tre möten som klara för en studiecirkel men tillåtit att de har fortsatt att komma på så många möten som de känner att de har behov av. Vi har därefter räknat ut hur många 3-gångers omgångar de deltagit i, vilket sedan kommer att bli deltagande i t ex 2 studiecirklar (deltagit i 6 möten - 2 x 3 ggr).

6. Bristande samordning av information till nyanlända mellan olika avdelningar och förvaltningar.

Vi har under projektets gång kommit att inse att såväl den centrala samordningen inom staden som den lokala mellan olika enheters arbete för de nyanlända har haft brister. Möten har t ex arrangerats för familjerna där man kallar till obligatorisk närvaro från två håll

samtidigt vilket skapat förvirring. Den ena enheten vet inte om att den andra jobbar med målgruppen etc så därför kan en del budskap komma från olika håll och ha lite olika vinkling – fast om samma ämne.

Åtgärder

Vi har därför försökt att påverka informationsflödena internt på stadsdelens nivå så mycket vi har kunnat för att få våra kollegor att se värdet i att samverka för att minska förvirring och krockar. I vissa fall har det lett till förbättrat samarbete, med bl a förskolan, Familjecentralen, fritidsverksamheten, Biblioteket och medborgarkontoret.

Samarbetet med projektpartnern Studiefrämjandet i Stockholms län

Studiefrämjandet har under många år arbetat i Järva med framför allt de olika etniska föreningarna – och blivit en av civilsamhällets goda representanter för Järva. De har också utvecklat materialet ”Älskade barn” i nära samarbete med de etniska föreningarna som ett material som bygger på frågeställningar som många föräldrar med utländsk bakgrund har efterfrågat i sin föräldraroll.

Studiefrämjandet önskade därför i samarbete med oss prova detta material på ett annat sätt än genom de etniska föreningarna, i fokus på skolan. I diskussionerna om att bygga starkare band mellan skola och föräldrar med utländsk bakgrund kändes det naturligt att vi engagerade skola i vårt projekt. Genom att ha Studiefrämjandet som ”frontade” projektet som civilsamhällets representant hoppades vi också att vi som stadsdel och den bristande tillit som man uttalade om myndigheter skulle mildras genom Studiefrämjandet som brobyggare.

Samarbetet med Studiefrämjandet har fungerat väl men vi har haft en del svårigheter i början mellan parterna eftersom våra strukturer, administration och rutiner i mångt och mycket skiljer sig. Dessa hinder har vi emellertid lyckats överbygga då vi hela tiden har haft en mycket god dialog och önskan att hitta lösningar.

Studiefrämjandets erfarenhet av materialet och av att jobba med metoden och deras kontakter med olika etniska grupper har varit en stor tillgång. Deras ledarutbildning har varit bra och framför allt har det varit viktigt att gentemot målgruppen ha en representant från civilsamhället med som part eftersom många medborgare/föräldrar i området har stor skepsis mot myndigheter.

Under tiden projektet har pågått har också Studiefrämjandets utveckling inom området fördjupats. De har bedrivit ett projekt riktat mot asylsökande och de har utökat samarbetet med många fler parter kring Älskade barn runt om i länet och i landet i övrigt. Dessa erfarenheter har också kommit projektet till gagn.

Samarbete med andra parter

Projektet har skapat ytterligare samarbeten genom projektet och har framför allt etablerat ett samarbete med ”Internationella Bekantskaper” och deras läxhjälp. Det fanns redan en utarbetad relation till dem efter vårt tidigare projekt Prevent. Deras koppling till skolan har varit viktig och deras roll som stödjare mot många av de utlandsfödda familjernas barn med läxhjälp där föräldrarna finns närvarande har varit en rekryteringsgrund för några av våra studiecirklar.

Vi har också haft dialog med ”Intro Stockholm” och ”Start Stockholm” som båda är de parter inom stadens verksamhet som är de första instanser som möter nyanlända. Vi har försökt ha dem som rekryteringsbas för ännu fler nyanlända men det har inte givit något resultat. Orsaken tror vi är att det inte räcker med information från dem eller via affischer, det är mun-till-mun som måste till och vi hade inte resurser att finnas med dem i deras verksamhet för att informera och rekrytera nyanlända föräldrar. De geografiska begränsningarna har sannolikt också betydelse, för att få kontakt med målgruppen boende utanför Järva.

Vi har också försökt skapa samarbete för rekrytering via projekten VIDA (AMIF) som jobbar för att ge nyanlända kontakter via ideell sektor och DUO Stockholm (ett IOP mellan ”Internationell Människohjälp”) för att skapa möten med svenskar. Ambitionen från båda dessa projekt har varit god men dessvärre har vi inte heller där lyckats skapa några nya deltagare. Dock har vi haft lite erfarenhetsutbyten om våra respektive projekt.

Transnationellt samarbete

Projektet har också försökt att sprida sitt arbetssätt genom våra internationella kontakter. Vi har därför tagit emot två internationella studiebesök där vi har kunnat presentera vårt arbete.

Oslos stadsdel Sagene (som är en mångkulturell stadsdel med liknande utmaningar som Tensta) besökte oss i början av 2017. Deras syfte med utbytet var ett försök att få oss att gå med i ett Erasmusprojekt, vilket vi avböjde på grund av resursbrist och att vi önskade fokusera på Älskade barn. Vi delade emellertid en hel del erfarenheter med varandra vad gäller arbetet med integration och mångkulturell samverkan.

Tjeckiens projekt via Scoola Emperica som har ett ESF-projekt om att förebygga skolavhopp besökte stadsdelen hösten 2017 och vi har deltagit i deras konferens i oktober 2018 för att rapportera om våra ömsesidiga erfarenheter. Det visade sig där att de hade tagit till sig delar av våra erfarenheter med föräldrastöd och implementerat det i egen verksamhet, vilket var mycket intressant. De hade också inspirerats av en del andra preventiva insatser som vi arbetar med i vår

stadsdel för unga och barns bästa. I det projektet ingår också Engelska organisationer så spridningen av våra erfarenheter kommer att komma även dem till del.

Jämställdhet

Projektet har strävat efter att jobba jämlikt men det har visat sig att vi har haft svårigheter att rekrytera både män och kvinnor som cirkelledare. Vi har haft två män som gått cirkelledarutbildningen. Vi har försökt förstå orsaken till detta. Studieförbundet har fler män som ledare i övriga ordinarie verksamhet i Järva, men då är det också en man som leder rekryteringen, vilket kan ha en påverkan.

Våra projektdeltagare däremot har varit mer representerade av både män och kvinnor med ungefär lika stor andel. Vi noterade i början av våra möten på boendet att det mest kom män till mötena men i takt med att vi hade etablerat oss mötte också kvinnorna upp, så fördelningen har varit ungefär lika mellan könen. Det har varit mycket positivt att även männen har deltagit så att det inte varit så att kvinnorna fått ansvar för dessa möten. Vi har också kunnat konstatera att männen hos våra familjer verkar ha tagit ungefär lika stort ansvar för barnen som kvinnorna på våra möten. Det är i vilket fall så vi har uppfattat det eftersom barnen har varit med på mötena – och vi har sett hur barnen och föräldrarna interagerar.

Vi har också varit noga med att informera om mäns och kvinnors jämställdhet i vårt land, och betonat om vikten av att båda föräldrar tar ansvar för barnens uppväxt, fostran och skolgång. Vi har informerat om föräldrapeng, vård av sjukt barn och hur detta påverkar familjen och vikten av att fördela detta ansvar mellan föräldrarna, särskilt för att bygga en livslång relation med barnen, vilket ingår som delar i vårt metodmaterial.

När det gäller likabehandling för funktionsvariation så har vi genom projektet kunnat identifiera ett barn med kontaktsvårighet och vid dialog med föräldrarna förstått att det pågår en utredning om autism varvid vi har stöttat dessa föräldrar extra med vilka kanaler de kan använda för att få stöd via t ex Familjecentralen och förskolan.

Vi har också haft en deltagare som varit rullstolsburen och till honom och hans bror (som vårdnadshavare) hjälpt till att förstå regelverket kring stöd för funktionsvariationer i samhället. Men då han inte varit förälder har dessa kontakter varit begränsade. Denne man deltog däremot på en del av föreläsningarna.

Projektets resultat, mål och indikatorer

Vårt projekt har inte nått de mål vi har satt och vi har kämpat hela projektperioden för att försöka hitta olika lösningar till att närma oss våra mål. Redan tidig vår 2017 aviserade vi till vår handläggare på fonden att vi hade problem och presenterade reviderade mål för projektet. Dessa mål antogs och det är de vi strävat mot resten av perioden. De olika orsakerna till att vi inte nått målen presenterar vi här nedan.

Ett par mål har presterat över förväntan vilket är antal föreläsningar och antal deltagare på föreläsningar. Här nedan förklarar vi vår teori till varför vi lyckats med det.

Utmaningar och motivering till varför dessa har påverkat måluppfyllelsen

1. Kommunplacering av nyanlända
2. Svårt att engagera föräldrar utanför deras närmaste kretsar.
3. Svårt för cirkelledare att rekrytera utanför deras närmaste kretsar.
4. Skolan måste prioritera och har väldigt svårt med sitt kärnuppdrag och orkar inte mer än det.
5. Studiefremjandets erfarenhet av att rekrytera cirkelledare i sitt stora nätverk bland föräldrar med utländsk bakgrund – har inte lyckats i denna formen i huvudsak på grund av avgränsningen av målgrupp.
6. Föräldrar vill ha stöd – men först när de ber om det – inte allmänt stöd.
7. Nyanlända har så stort informationsbehov att de primära behoven styr deras engagemangsgrad.
8. Studiecirkelar som utgår ifrån behoven
9. Studiecirkelns struktur svår att följa på det sätt vi har organiserat mötena vid boendet.
10. Oro och psykiska reaktioner inför bostadsproblem

1. Kommunplacering av nyanlända

Den i särklass största orsaken till att vi inte lyckats nå våra mål är att vår stadsdel inte fått ta emot så många nyanlända som vi trodde. Detta var ett regeringsbeslut så det har helt och hållet legat utanför vår kontroll. Vår prognos var 5000 och medans endast 450 nyanlända kommunplacerades i stadsdelen.

2.Svårt att engagera föräldrar utanför deras inre kretsar.

Vi kan se att materialet ”Älskade barn” fungerar väldigt bra när det sker inom etniska grupper i övriga Järva. Forskare Gunnel Mohne har analyserat den ordinarie verksamheten inom Studieförbundet och ser att framgången ligger i att man går samman med föräldrar som man känner och även en ledare som man känner. Se citat ur hennes rapport. *”Genom att låta föräldrar av en viss etnisk grupp självmant komma samman och tillsammans med en ledare, som är av samma etniska ursprung och som de ofta känner, får de en möjlighet att diskutera föräldraskapet i det nya landet utifrån sina egna behov. I denna process vilar ett stort ansvar på cirkelledarna, de blir brobyggarna.”*

3. Svårt för cirkelledare att rekrytera utanför sin egen krets

Vi har märkt att cirkelledarnas rekrytering av föräldrar inte fungerar som vi trodde. Det beror enligt dem vi talat med att de inte upplever att de känner andra föräldrar bara för att de har barn i samma skola eller förskola och blir därför osäkra. Är cirkelledarna osäkra så är det svårt att få föräldrarna att få förtroende för dessa och ökar sannolikt hindren.

Ett av våra syften var att knyta föräldrar mer samman i sin dialog med förskola och skola. Vi har därför valt att fokusera på den grupp av boende som redan känner varandra och erbjuda cirkelledare av samma språkgrupp. Det har visat sig mycket framgångsrikt och vi har också fått kontakt med 76 av de 81 vuxna på boendet. Däremot att få kontakt med de andra nyanlända boende på egen hand har visat sig mycket svårt.

4.Skolan måste prioritera och har väldigt svårt med sitt kärnuppdrag

Skolorna i vår stadsdel har stora problem både med att skapa bra skolresultat och också med att behålla kvalificerad personal. Skolorna kämpar också med större problem med social oro och konflikter inom skolan än andra skolor i lugnare områden. Därför blir ytterligare en pålaga genom engagemang för extern part, alltför mycket för att man ska vilja/orka med att engagera sig i det som ligger utanför kärnuppdraget.

Åtgärd:

Vi valde att också utöka uppdraget till förskolan och andra platser kopplade till föräldrar och skolan för att rekrytera deltagare. T ex Internationella bekantskaper, Familjecentralen, öppna förskolan m.m. Dessa ansträngningar har inte bidragit till den volym vi hade hoppats på även om det har genererat ett fåtal studiecirklar.

5.Studieförbundets erfarenhet av att rekrytera cirkelledare i sitt stora nätverk bland föräldrar med utländsk bakgrund – har inte lyckats i denna form

I Studieförbundets övriga verksamhet med ”Älskade barn” i länet har de i sina nätverk inga problem att rekrytera cirkelledare av olika

bakgrund. I detta projekt visar det sig svårare och det beror på att cirkelledarna anser att det är svårare att särskilja nyanlända från övriga föräldrar som önskar gå studiecirkelarna. Studiefremjandet blir till och med ifrågasatta för diskriminering av föräldrar i Järva som vill delta i Tensta och inte förstår skillnaden mellan andra uppdrag och projektet trots våra förklaringar.

Åtgärd:

Projektledningen har därför valt att engagera sig starkt i att stötta cirkelledarna med att rekrytera deltagare både via informationsinsatser men också direkt mot målgrupperna där de finns. Med vårt stöd kombinerat med fokuserad insats på boendet började vi få in deltagare i projektet.

6.Föräldrar vill ha stöd – men först när de ber om det – inte allmänt stöd.

När vi frågar föräldrar vad de behöver i våra medborgardialoger så uppfattar vi att de behöver stöd när de ber om det. De behöver stöd för att komma tillrätta med barn med problem, läxläsning, droger och kriminalitet, eller den sociala oro som finns runtomkring. Det är lätt att be om allmänt stöd – men när man ger det så är det med dessa föräldrar likt andra – det finns andra prioriteringar och upplever man inte att man har ett direkt problem så är det svårt att ta till sig preventiva insatser. Kanske misstron mot myndigheter och skolan i projektets sammanhang gör att föräldrarnas skepsis för detta sannolikt ökar i förhållande till studiecirkelarna via de etniska föreningarna. Där man kan diskutera högt och lågt utan att riskera t ex orosanmälan eller liknande eller ”samhällets vakande öga”. Men i takt med att vi lärt känna våra deltagare har också deras tillit till oss ökat, uppfattar vi det som.

Åtgärd:

Projektet har därför varit de brobyggare de nyanlända familjerna behöver för att få kontakt med andra instanser. Vi har kopplat ihop enskilda individer med de experter de behöver och erbjudit föreläsningar om frågor som visat sig komma från många i målgruppen. Det har varit en bra kanal för att rekrytera deltagare till studiecirkelarna. Det har visat sig efterhand att våra föreläsningar har givit den största volymen av deltagare, där vi faktiskt har överträffat målen.

7.Nyanlända har så stort informationsbehov att de primära behoven styr deras engagemangsgrad

När vi träffar de nyanlända familjerna på vårt boende så upplever vi att deras informationsbehov om samhället är mycket stora. Men de primära behoven styr förstås deras uppmärksamhet – såsom deras ekonomi, försörjning, trygghet och att få vardagen att fungera. Man behöver landa i sin nya miljö, komma in i rutiner och få ekonomin och etableringsplan (dvs i huvudsak SFI) att fungera.

Åtgärd:

Vi upplever att vi bygger ett förtroende med dem genom att vara lyhörda och försöka ge dem information – eller kontaktytor med de instanser från samhället som de uttrycker att de behöver komma i kontakt med. När vi gör det så öppnar de upp för diskussioner också om deras föräldraroll. I enlighet med Maslows teori om behovstrappan så måste man hantera de otillfredsställda primära behoven som trygghet och säkerhet i första hand, sen kommer de nästa stegen. Samhällets information om det man anser att nyanlända behöver om samhället matchar inte deras egen uppfattning om vilka behov de har. Den bristande erfarenhet av så nyligen ankomna flyktingar vi själva hade när vi skrev ansökan, gjorde att vi inte kunde förutse detta.

Genom vår flexibilitet och brobyggarroll har vi byggt det förtroende som gjort att fler kommit till oss efterhand och man har dessutom valt att komma frekvent på de möten vi arrangerat.

8.Studiecirkel som utgår ifrån behoven på boendet

Vi har jobbat hårt för att bygga upp förtroendet för de nyanlända på boendet och vara lyhörda för deras behov. Vi har lyssnat på deras önskemål och arrangerat skräddarsydda föreläsningar med tolk om saker som är angelägna för dem. Det handlar först och främst om att klara av sitt liv - för att sedan kunna vara bra föräldrar. Därför är jobb, ekonomiskt stöd och barnomsorg väldigt angeläget för dem. Vi har under projektet också haft tät kontakt både med förskolan och familjecentralen och socialtjänsten för att genom dem kunna ge det individuella stöd som de efterfrågar. Projektet har blivit den länk mellan dessa enheter och de kontaktpersoner som de behöver få stöd av. Även om Medborgarkontoret ska vara den primära instansen så upplever de inte att de får det stöd de behöver den vägen. Vi har därför också kommit att få förmedla kontakter om kö-plats i förskolan, sopheringsfrågor och tvättstugeproblem i boendet, problem med råttor, behov av kontakt med socialsekreterare och annan typ av samhällsinformation. Det har exempelvis funnits barn i behov av särskilt stöd p g a neuropsykiatriska problem. Det finns också vuxna med särskilda behov inom gruppen, bland annat en man med allvarlig funktionsvariation som vi hjälpt med information om var de kan vända sig. Vi har informerat om etableringen och om migrationsverkets regler, samt information om skola, försäkringskassa och behovet av hemförsäkring etc. Det har inte varit möjligt att skjuta undan dessa frågor som eftersom de ligger så väldigt i vägen för deras vardag. Vi valde att fungera som samhällslänken till att försöka lösa de behov de hade – främst genom att hänvisa till rätt instans och ge allmän information. Våra föreläsningar har blivit alltmer efterfrågade och populära efterhand projektet utvecklats. Det har handlat om att skapa tillit och förtroende för de nyanländas behov.

Åtgärd:

Våra föreläsningar på boendet är inte bara föreläsningar utan blir en fortsättning på studiecirkelarna. Därför väljer vi att lägga in dem som en del av projektets studiecirkel då dessa två aktiviteter går in i varandra

och den ena behövs för att den andra ska kunna fortsätta. De gånger vi har "studiecirklar" är det att definiera som regelrätta sådana, men föreläsningarna blir en kombination. Det har varit viktigt för vårt relationsskapande med gruppen att hela tiden visa en flexibel inställning och lyhörddhet för deras behov och önskemål.

Föreläsningarna har alltså varit en mycket populär insats som överträffat de mål vi satte.

9. Studiecirklar - struktur svår att följa för vår målgrupp

I början försökte vi få de nyanlända att komma de tre gångerna som var avsatta för en studiecirkel, men det har visat sig att möjligheten att delta beror på andra omständigheter såsom sjuka barn, annat åtagande inom etableringen etc.

Vi har också försökt att dela in deltagarna i grupper så att de kommer olika datum beroende på grupp, men det har blivit så rörigt för dem att förstå att vi helt enkelt har delat in lokalen i olika grupper istället. Vi har haft språkindelning, och ibland även indelning i nya respektive "gamla" deltagare – dvs deltagare som varit med många gånger.

Åtgärd:

Vi har därför godkänt att deltagarna är med på möten upp till tre gånger och sedan fortsätter så länge deras behov av information från mötena finns. Vi kommer därför att kunna registrera fler än en studiecirkel(3 träffar) för många av de deltagande.

10. Oro och psykiska reaktioner inför bostadsproblem

Nya avvikelser som uppstått i projektet är att vi upptäcker att målgruppen har mycket oro och psykisk ohälsa som påverkar dem och deras reaktioner. Under våren 2018 har de nyanlända i sitt boende fått besked om att de måste flytta från sitt boende per sista november 2018 och själva måste försöka hitta ny bostad. Detta har chockat alla familjer och fick dem att inte vilja tala om något annat och därför har vi också fått arbeta med att försöka lugna dem och förklara för dem om deras rättigheter och skyldigheter att faktiskt själva ansvara för att ordna med bostad efter att etableringen är över.

Åtgärd:

Därmed har också behovet av att göra en extra stödinsats kring boendesökning som stadsdelen nu försöker lösa genom en projektansökan om §37-medel från Länsstyrelsen riktat mot denna målgrupp. Nyligen kom nytt besked om att man lyckats ordna så att de boende får vara kvar till slutet av april 2019 vilket ger lite mer tid - men oron kvarstår, för man har inte velat inse att man själv måste ordna en bostad efter april.

Mervärden för Sverige och EU

De mervärden som skapats är de lärdomar vi har gjort i projektet. Vi har hittills kunnat sprida kunskapen till två Europeiska länder, Norge och Tjeckien. Men vi ser att det finns ännu större möjligheter till spridning när vi sammanställer vår rapport och vår utvärdering. Genom våra tjeckiska kontakter kommer också England att ta del av detta då de ingår i samma projekt som tjeckerna.

Lärdomarna för Sverige är många om hur man bör göra för att ge bra föräldrastöd till nyanlända. Inget annat AMIF-projekt har riktat sig specifikt mot föräldrar och syftet att förebygga barns svårigheter med integration och skola. Vi hoppas därför att det finns många som vill ta del av våra lärdomar även efter projektet slut. Intresset visade sig vara stort på vår konferens.

Projektets och Studieförmedlingens erfarenheter har delvis varit grund till det nya föräldrastödsprogram som tagits fram i länet för nyanlända föräldrar: Föräldrar i nytt land

Flera av projektets teammedlemmar har också ingått i andra arbetsgrupper i länet kring föräldrastöd, och kunnat dela med sig av våra erfarenheter.

På samma sätt kan länder och organisationer i EU ta del av lärdomarna. Vi kommer därför att göra en kort rapport även på engelska där vi beskriver lärdomarna, som kan spridas till andra intresserade.

Målgruppens delaktighet

Målgruppen har varit delaktig i projektet på olika sätt. Innan projektet arrangerade stadsdelen medborgardialoger för att lyssna på vad föräldrar behövde för området ”Barn och Ungas livsvillkor” som har blivit en av våra långsiktiga utvecklingsplaner (se LUP). Där framkom bl a att man behöver mer föräldrastöd. Älskade barn som koncept och metod har även uppkommit som behov från utrikesfödda föräldrar på Järva.

Under projektets gång har vi också lyssnat på såväl cirkelledare som våra deltagande föräldrar för att på så sätt skruva på våra aktiviteter och insatser så att de bättre anpassat sig till deras behov.

- Vi har t ex anpassat våra föreläsningar till målgruppens behov och önskemål.
- Vi har utökat stödet för våra cirkelledare avseende rekrytering när vi hört att de har haft svårigheter med rekryteringen.

Slutrapport Älskade barn i skolan

22 (39)

- Vi har också varit ett anpassat stöd till de enskilda individernas behov av kontakter i samhället och har där kopplat ihop dem med rätt instans och person.
- Vi har också valt lokal nära målgruppens boende för att göra deltagandet så enkelt som möjligt. Vi har arrangerat aktiviteter för deltagarnas barn i anslutning till möteslokalen så att vi inte har behövt dela på familjerna.
- Vi har haft möten inför slutkonferensen för att lyssna på vad familjerna tycker varit viktigt att presentera om projektet och vi har förstås talat med dem för att analysera och utvärdera projektets insatser och resultat.
- Vi har träffat dem för att inventera deras behov av stöd framåt, avseende bl a boende.

För föräldrarna på boendet så var valet av en lokal i samma fastighet fungerat mycket bra eftersom deltagandet i möten blev enkelt. Man såg när det var aktivitet på gång, och kunde därför slinka in. Det var också enkelt att ta med barnen så att man inte var tvungen att lämna dem eller bara gå en förälder. För att barnen inte skulle störa för mycket ordnade vi särskilda aktiviteter för dem i närliggande rum, men det var ganska svårt att hejda dem att springa mellan rummet och föräldrarna.

Gemensamma indikatorer

Indikator

Utfall

Integration i samhället: 350 deltagare

Utfall: 91 deltagare

Projektspecifika mål och indikatorer

	Indikator/mål	reviderat	utfall
Deltagande cirkelledare	80	40	31
Föräldrar i studiecirkel	250	100	66
Antal studiecirkel	36		15
Deltagande i föreläsningar	100	120	273
Antal föreläsningar	16	11	21

Som deltagare i en studiecirkel har man närvarat vid minst 3 cirkelträffar. Många av våra deltagare har deltagit i mer än en omgång av studiecirkel. Vi har mer än hälften (38 st) av cirkeldeltagarna som gått minst 6 gånger. Därför ser vi att vi har skapat ett uppskattat mötesforum. Även våra föreläsningar har skapat större deltagande än vad vi hade förväntat. Vi har också anordnat fler föreläsningar än planerat.

Ekonomiskt resultat

Projektet hade budgeterat för 3,5 miljoner i kostnader men har bara utnyttjat ca 70% av budgeten och lämnar därmed tillbaka drygt 1,1 miljon till fonden.

Utvärdering

Svårigheter med utvärdering - utvärderingsmetoden fungerar inte som planerat

När det gäller utvärdering gentemot den deltagande målgruppen så hade vi en specifik idé om hur det skulle organiseras när vi skrev ansökan. Vi har försökt att ordna en del utvärderingar men upplever att det är svårt på grund av språksvårigheter och trots medspråkare förstår man inte syftet med att svara på enkäter. Deltagarna tycker att frågorna är abstrakta och verkar svara lite som de tror att de förväntas svara. Vi har försökt att förenkla under resans gång med till exempel Emoji-symboler men det har inte heller hjälpt för att få mer gensvar. Det är i dialog med deltagarna vi har gjort den bästa uppföljningen och där fångat upp många av deras kommentarer om vad vi gör och vad de behöver och hur de har uppskattat projektets insatser.

Nu när vi i slutet av sommaren berättar för dem att projektet börjar närma sig sitt slut så protesterar de högljutt och förstår inte hur en så bra stödinsats ska behöva avslutas. De känner sig vilsna och undrar vem de då ska vända sig för att få ett svar som de kan lita på. Otal gånger upprepar de på olika sätt att de känner att vår närvaro och våra möten har varit mycket viktiga för dem. De tackar på olika sätt för att vi funnits där och för den hjälp vi har givit.

Åtgärder

Vår interna utvärderingsrapport i och med slutredovisningen kommer därför inte helt och hållet kunna se ut som det vi presenterade i ansökan utan blir mer av en berättelse om hur vi märker att deltagarna har tagit till sig vår information och haft nytta av insatserna.

Utvärderarna till projektet vittnar om ungefär samma svårigheter. Trots att vi ordnade tolk för dem på deras utvärdering så var det svårt att stanna vid det enda möte vi hade planerat för att föräldrarna behövde tid att få förtroende för utvärderarna. Vi utökade därför deras insats med ytterligare ett möte och kommer därför att ha maximerat utrymmet för den kostnaden med vad vi kan göra inom ramen för regelverket.

Intern utvärdering

Som vi redan nämnt har vår interna utvärdering inte kunnat göras som vi hade planerat. Vi har provat många olika sätt att utvärdera deltagarnas upplevelser av våra aktiviteter, och har kommit fram till att samtal med olika individer har givit de bästa resultaten.

De utvärderingar vi har gjort är:

1. Nulägeskartläggning av skolans personal kring utlandsfödda barns behov
2. Mentometer-mätning efter föreläsning
3. Basmätning i början av studiecirkel
4. Uppföljning av ledarträning
5. Uppföljning av cirkelledares erfarenheter från förskolan
6. Uppföljning av deltagande föräldrar från studiecirkel
7. Uppföljning av konferens 13 juni
8. Utvärdering efter utbildning av ledare

Resultatet från dessa mätningar är följande:

- Föräldrastöd behövs och gör nytta för nyanlända
- Föreläsningar om ämnen som efterfrågas är också uppskattat av nyanlända som då får informationen när de är redo att ta in den.
- Vid vår jämförande mätning av nyanlända som bott i landet kort tid mot de som bott längre så kan vi konstatera en tendens till minskat förtroende ju längre man har bott i landet. Men det är också viktigt att betona att det kan finnas andra bakomliggande faktorer som skillnader mellan målgrupp, och att t ex målgruppens förmåga att integreras eller ej kan påverka.
- Cirkelledarna är mycket positiva till uppdraget och får stor tillfredsställelse av att kunna vara ett stöd för andra och göra en insats för att förebygga att barn och unga hamnar fel. Arvodet för cirkeluppdraget är inte en viktig parameter.
- Alla deltagande föräldrar upplever att våra möten varit viktiga och bra för dem. De har lärt sig mer om samhället och att vara föräldrar i Sverige och vill ha mer sådana möten.
- Vår spridningskonferens var lyckad och vi får mycket positiva omdömen. Den kritik som ett fåtal av deltagarna gav visar oss att det är mycket viktigt att förklara syfte och bakgrund till varje pass så att vi inte lämnar utrymme för missförstånd eller feltolkningar med passens bidrag till helheten.

Dessa lärdomar och det bidrag som utvärderarna har gjort i sitt uppdrag ger oss och andra som önskar göra motsvarande satsningar viktiga aspekter att tänka på vid fortsatt arbete med nyanlända och föräldrastöd. För mer detaljer om vår interna utvärdering se separat rapport.

Nytta för målgruppen

Från utvärderingen och samtal med vår målgrupp har vi fått tydliga signaler att de uppskattat våra insatser. För dem har vi varit en återkommande mötesplats, en kontaktyta för frågor och hänvisning till andra delar av samhället som i hög grad har kompletterat stadsdelens allmänna kontaktytor.

Vi kan se att målgruppen nyanlända har väldigt mycket information om samhället att ta in och klara av för att bli kunna bli integrerade i samhället och för många av dem är det stor stress. Därför finns även behovet att upprepa informationen ett flertal gånger för att den ska sjunka in. I kombination med den press och de upplevelser de varit med om i samband med sin flykt till annat land behöver de en knutpunkt där de får information, stöd och kunskap och möjlighet att ventilerat allt det som ligger nära hjärtat kopplat till familjesituationen. Vi har sett att vi haft en viktig roll i att vara denna regelbundna knutpunkt och mötesplats. Vi har vunnit deras förtroende, givit dem samhällsinformation, möjlighet att byta erfarenheter med varandra och genom cirkelledarna få referenser till hur de har gjort för att integreras. Vi har kunnat slussa dem in till de instanser i samhället som enskilda familjer har haft behov av.

Den **direkta nyttan** för målgruppen av denna insats har därför varit stor. Givetvis olika stor för olika individer beroende på deras behov av stöd. Men bara vetskapen om att man har kunnat komma till oss med frågor har betytt mycket.

Hur insatsen påverkar målgruppen på **längre sikt** är givetvis svårt att spekulera kring, men vi vet att alla preventiva insatser är svåra att utvärdera. Det vi också vet är att föräldrastöd är viktigt för alla familjer, men särskilt målgrupper som är nya i vårt samhälle.

Syftet med vårt projekt är att förebygga att barn får för lite stöd så de hamnar efter i skolan och därmed riskerar att inte klara av sin skolgång. Samt att familjerna har den kunskap de behöver och därför blir trygga och mår bra och orkar delta i sina barns skolgång och lärande. Föräldrar som engagerar sig i sina barn skapar bättre förutsättningar för barnens liv är också något som är konstaterat i forskning. Vi hoppas därför att vi har lyckats få dessa ca 90 nyanlända föräldrar med uppskattningsvis ungefär 2-300 barn att få en bättre grund i sin föräldraroll så att deras förutsättningar till en god integration i vårt samhälle är högre än om de inte varit med i projektet.

Rapport från projektets utvärderare

Ur rapporten från de externa utvärderare som projektet har upphandlat finner vi följande slutsatser:

Studiecirkeln som en brobyggare

Studiecirkelmetoden verkar gradvis ha bidragit till ett ökat förtroende för myndigheter och svenska lagar bland de deltagande föräldrarna. Med gradvist menas att studiecirkelledarna successivt skapade detta förtroende under de olika mötestillfällena efter mycket diskussion och genom användandet av olika metoder. Ledarna berättade att deltagare var ganska misstänksamma mot dem vid det första tillfället. Deltagare trodde att ledare ville bedöma hur de uppfostrar sina barn och ibland uppfattades de som myndighetspersoner (ordet myndighetsperson hade från början en negativ betydelse). En metod som ledarna använde var att dela sina erfarenheter med deltagarna. De deltagande föräldrarna kände igen sig och började bygga upp en relation med ledare. I sin studie om Älskade barn pekar Mohme på betydelsen av att ledarna och deltagarna tillhör samma etniska grupp. Detta göra att de kan komma djupare i samtalen så att deltagarna fortare kan börja lita på ledarna. Ledarna berättade också att det i början var mest män som kom på träffarna. Kvinnor ville inte komma eller ställa frågor direkt till ledaren utan ställde istället frågan till sina män som därefter ställde frågan till ledaren. Men med tiden började kvinnorna komma på träffarna och även våga ställa frågor direkt. När ledarna bjöd in experter och personer som jobbar på myndigheter såsom socialtjänsten och arbetsförmedlingen började deltagare fatta att man faktiskt får ställa frågor och få hjälp från myndighetspersoner. Myndigheterna uppfattas inte längre som något abstrakt utan tar en mänsklig form. Efter ett tag började deltagarna själva önska sig och se fram emot myndighetsbesök. Som de själva berättade det är det myndighetspersoner som kan ge rätt svar på deras aktuella frågor. Det verkar således som att ledare tog rollen av brobyggare mellan deltagande föräldrar och det svenska samhället. Det första steget var att fylla funktionen som länk och stöd. Här verkar det gemensamma språket och kulturen ha varit en nyckel. I nästa steg kunde ledarna lyfta deltagarna och visa dem vägen till att själva kunna ta ansvar och söka information. Detta kan förstås som en empowerment-process där deltagarna successivt går från att vara beroende till att bli oberoende under ledarnas vägledning.

Kontakter med myndighetspersoner och studiecirkelledare - personer som redan är etablerade i det svenska samhället - bidrog också till byggandet av de nyanländas sociala kapital. Ett ökat socialt kapital betyder en ökad tillgång till resurser och kontakter. Genom att delta i studiecirkelträffarna fick deltagande föräldrar information om hur man skaffar försäkring, hur man kan söka jobb och så vidare. Denna information utgör en viktig resurs som kan användas i vardagen. Deltagare fick också möjlighet att vidga sina

nätverk genom att träffa cirkelledare och experter. Att bidra till byggandet av socialt kapital har, enligt forskningen, beskrivits som ett av civilsamhällets och föreningslivets centrala funktioner. På en individnivå resulterar alltså det ökade sociala kapitalet till en ökning av individens livschanser genom en ökning av antal kontaktytor och sociala arenor som individen har tillgång till. Utifrån ett samhällsperspektiv sammanhänger en hög grad av socialt kapital med en hög grad av tillit mellan medborgare (horisontell tillit) samt mellan medborgare och myndigheter (vertikal tillit). Högtillitssamhällen har visat sig ha en bättre fungerande demokrati, en bättre välfärd och mindre korruption än lågtillitssamhällen.

Spänningen mellan det formella och det informella

Resonemanget i föregående avsnitt visar på att studiecirkelmetoden i föräldrasamverkan kan förstås som en gradvis process av ökat förtroende för det nya samhället som även medförde en större tilltro till den egna förmågan att delta, anpassa sig och hitta sin plats. Det informella mötet med personer som tidigare gjort samma resa blir här en inkörsport till att förstå det formella systemet och dess representanter. Även om denna bild tycks stämma i många avseenden kan den ibland förefalla idealiserad. Enligt de intervjuade deltagarnas berättelser tycks dessa ofta tycks ha föredragit att få information direkt från företrädare från myndigheter snarare än via en mellanhand (se avsnittet om gästföreläsarnas roll). Till detta kan läggas att vissa deltagare inte tyckte att det var mödan värt att delta eftersom de inte fick någon konkret hjälp. Deltagarna verkar, enligt detta synsätt, ha varit i behov av hårda fakta och kunskap om systemets spelregler snarare än samtal om värderingar och upplevelser.

Även studiecirkelledarnas berättelser visar på att de själva inte alltid kunde ge deltagarna det de behövde inom ramen för det personliga informella samtalet. Det kan även noteras att flera av de personer som utbildats till cirkelledare, men inte genomfört cirklar ansåg att de hade behövts mer struktur och formell inramning för att rekryteringen skulle fungera. Den informella metoden där alla medverkar på sina egna villkor riskerar att uppfattas som oseriös. Detta resonemang syftar inte till att ifrågasätta folkbildningsmetoden, de informella inslagen eller förtroendeskapandet. Snarare vill vi peka på en spänning mellan det formella och det informella som vi ser i deltagarnas behov. De verkar behöva tryggheten i att vägledas av personer med samma språk och kulturella bakgrund, men samtidigt verkar de också behöva komma i direktkontakt med representanter för det samhälle som de behöver förhålla sig till och integreras i. Såväl för mycket av det ena som av det andra tycks kunna leda till svårigheter.

I förlängningen kan denna spänning förstås som att deltagarna har ett dubbelt förhållande till auktoriteter. Å ena sidan framgår det av

studien att de ofta är misstänksamma mot myndigheter. Att förklara vad detta beror på faller utanför studiens syfte, men det kan tänkas att negativa erfarenheter från myndigheter i hemlandet kan spela in liksom missförstånd i kontakten med svenska myndighetsutövare. Å andra sidan kan ambitionen att komma i direktkontakt med myndighetsrepresentanterna förstås som en vilja att anpassa sig, inordna sig och faktiskt veta vad som gäller. Att få information av de som så att säga "vet var skåpet ska stå". Med detta resonemang vill vi peka på en svårighet med att renodlat tillämpa folkbildningens fria pedagogik i detta sammanhang. Erfarenhetsutbyte, dialog och gemensamt utforskande kan när det gäller föräldrastöd för nyanlända behöva kompletteras med en mer klassisk förmedlingspedagogik. Enbart informationsförmedling i en formell skol-liknande inramning tycks dock inte heller vara lämpligt eftersom informationen, på grund av språkliga barriärer och kulturella skillnader riskerar att missuppfattas. Dessutom kan det leda till en distans mellan de som ger och de som tar emot information samt en inlärd passivitet hos den senare gruppen. De informella samtalen i studiecirkeln kan i bästa fall fungera som ett tillfälle för deltagarna att tillsammans bearbeta informationen och relatera den till egna erfarenheter, men inte utan att det först finns en gemensam bas av information att bearbeta. Cirkelledaren med sin erfarenhet av det svenska samhället kan hjälpa till att reda ut missförstånd och sätta in informationen i deltagarnas kulturella kontext. Kanske är nyckeln till att lyckas med projekt av denna typ att balansera det formella mot det informella.

Folkbildning är ett ord med dubbel betydelse. Å ena sidan kan det betyda att folket ska bildas och göras klokare genom spridning av information, fakta och vetenskaplig kunskap. Å andra sidan är det ett demokratiskt projekt där folket bildar sig själva och tränas i att tänka självständigt och att vara med och forma sitt samhälle. De båda varianterna behöver inte stå i konflikt med varandra, men en överbetoning av den ena sidan riskerar alltid att skapa en obalans. För den som vill bedriva föräldrasamverkan och föräldrastöd med folkbildningens metod kan det vara klokt att vara medveten om folkbildningens dubbla betydelse och behovet av att balansera denna dubbelhet.

Utvärderarnas rekommendationer

Efter att ha analyserat och diskuterat intervjustudiens resultat framgår det tydligt att projektet och dess metoder har många styrkor, men även en del svagheter. Framtida projekt i samma anda bör bygga vidare på de starka sidorna samt hitta strategier för att kompensera för de svaga sidorna för att kunna hantera utmaningar och svårigheter. Vi vill redan här betona att det faktum att avsnittet om utmaningar är mer omfattande än avsnittet om styrkor inte på något sätt innebär att vi nedvärderar projektets starka sidor. Snarare handlar det om att vi redan diskuterat metodens fördelar och, i detta

skede, ser det som vår uppgift att analysera de problem som uppstått samt att peka på utvecklingsmöjligheter på dessa områden.

Styrkor att bygga vidare på

Bland projektets styrkor kan räknas att deltagare och ledare kommer från samma kultur och talar samma språk. Detta skapar förtroende och tillåter ledarna att bli brobyggare in i det svenska samhället. Även studiecirkelnas upplägg, inklusive den demokratiska samtalsmetoden och de ämnen som diskuterades förefaller ha varit en styrka. De samtalskort med bilder som användes verkar ha gett diskussionerna en stadga och ämnena uppfattades som relevanta för deltagarna. Vidare var gästföreläsningarna med representanter från olika myndigheter och organisationer uppskattade och den information som deltagarna fick från dessa förefaller ha varit extra användbar, i varje fall i deltagarnas egna ögon. I allmänhet tycks deltagarna ha uppskattat när träffarna innehöll konkreta exempel som de kunde koppla till sina egna, aktuella utmaningar. Vi rekommenderar att framtida projekt bygger vidare på de inslag som beskrivits i detta avsnitt. För mer detaljerade beskrivningar av vad som fungerat bra hänvisas tidigare delar av rapporten.

Utmaningar att hantera

De utmaningar som projektet ställdes inför tycks i hög grad ha handlat om de praktiska förutsättningarna, till exempel gällande rekrytering, lokaler samt att upprätthålla ordning och struktur. Vissa av dessa utmaningar kan ha berott på oturliga yttre omständigheter och brist på resurser, medan andra tycks sammanhånga med svagheter i organisationen och dess arbetsmetoder. Eftersom denna rapport syftar till att bidra med lärdomar inför organiseringen av framtida projekt kommer vi här att fokusera på den senare kategorin.

Tydligare arbetsstruktur och ansvarsfördelning

En viss otydlighet när det gäller ansvar och rutiner för rekrytering och lokaler tycks ha lett till svårigheter. Samarbetet med skolan förefaller här inte ha fungerat som det var tänkt. Att analysera vad detta beror på faller utanför ramen denna studie, men en möjlig förklaring är att projektet inte var tillräckligt förankrat bland skolornas personal samt att fördelningen av arbetsuppgifter och ansvar hade behövt tydliggöras. Vad som däremot kan sägas med säkerhet utifrån studiens empiriska material är att det fanns oklarheter kring ansvarsfördelningen mellan cirkelledarna och projektledning när det gäller frågor om rekrytering och lokal och administration.

Cirkelledarna tycks vidare inte alltid ha fått tillräckligt stöd i dessa frågor (rekrytering, lokal och administration). Inför framtida projekt rekommenderar vi därför lägre förväntningar på och/eller mer stöd till ledarna i dessa frågor. Det samarbete med det lokala

föreningslivet som används i Studieförbundets reguljära föräldrastödsverksamhet verkar vara ett framgångsrikt sätt att underlätta och sprida ut rekryteringsansvaret samt att få en naturlig tillgång till målgruppen. Detta är en möjlig förklaring till att rekryteringen gått bättre där.

En friare form, men med större kontinuitet

En utmaning såväl vid rekrytering som senare i processen verkar ha varit att hålla reda på vilka som ingick i målgruppen samt att leva upp till de administrativa krav som studiecirkelformen ställer upp, till exempel hur många deltagare som får delta i en cirkel samt hur många träffar respektive deltagare behöver vara med på för att räknas. En friare form och färre formella krav skulle troligtvis göra det lättare för cirkelledarna att fokusera på sin pedagogiska uppgift. Samtidigt tycks det finnas ett värde i att hålla hårt på vissa av reglerna, speciellt när det gäller kravet på att samma deltagare behöver vara med ett visst antal gånger. Utifrån vårt resonemang om deltagarnas gradvis ökande förtroende för svenska myndigheter och lagar verkar just kontinuiteten vara en central framgångsfaktor. För mycket av enstaka föreläsningar och sporadiskt deltagande riskerar i detta avseende att leda till att satsningarna missar målet.

Vi rekommenderar därför att framtida projekt om möjligt släpper något på de administrativa rutinerna och de formella kraven för deltagande, men samtidigt söker sätt att öka kontinuiteten i själva deltagandet. Vi är medvetna om att dessa rekommendationer skulle kunna stå emot varandra, men vi tror samtidigt att det är en utmaning som går att möta med innovativa arbetsätt.

Anpassa arbetet efter deltagarnas livssituation

Den kanske största utmaningen i genomförandet av själva studiecirkelarna var att verksamheten inte alltid var anpassad till deltagarnas livssituation. Som nya i landet hade deltagarna många andra åtaganden vilket kunde göra det svårt att hitta tid och energi till att delta, inte minst i de fall då träffarna förlades innan kl 17:00, vilket verkar ha varit kravet för att använda skolans lokaler. Under slutet av projektet användes istället samlingsalen i det boende för nyanlända där deltagarna bodde. Detta tycks ha underlättat för deltagarna eftersom de inte behövde ta sig så långt hemifrån. Vi rekommenderar att framtida verksamhet förläggs på platser som känns naturliga för deltagarna samt vid tider som passar dem. Även här finns det anledning att inspireras av Studieförbundets reguljära föräldrastödsverksamhet som sker i samarbete med föreningslivet och där cirkelarna förläggs i samarbetsföreningarnas lokaler. För att fortsätta på temat deltagarnas livssituation vill vi rekommendera att lägga större resurser på barnpassning. Eftersom deltagarna ofta behövde ta med sina barn på träffarna hade de ibland svårt att koncentrera sig på samtalen. Genom att ha någon som är ansvarig för att passa barnen och kanske aktivera dem med

lekar eller annat som de uppskattar skulle föräldrarna få bättre möjligheter att engagera sig helhjärtat i studiecirkelarna.

Rekommendationer i relation till tidigare utvärderingsresultat

Slutligen kommer vi kortfattat att sätta våra rekommendationer i relation till vad en tidigare utvärdering av Älskade barn-metoden i andra sammanhang har visat. Mohme har i sin utvärdering flera liknande synpunkter när det gäller styrkor och utmaningarna med metoden.¹⁹ En av de största styrkorna som hon pekar på är att ledare och deltagare kommer från samma bakgrund och kultur. Hon noterade, precis som vi, att detta bidrog till att gradvis bygga upp förtroende för svenska myndigheter hos deltagarna. Att ledare och deltagare kunde använda sitt modersmål var en fördel eftersom diskussionerna blev djupare. Deltagare hade lättare att öppna upp sig när de kunde använda sitt modersmål och ställa frågor till ledarna.

Mohme talar också om rekryteringens utmaningar; det krävs mycket personlig kontakt och påminnelser för att potentiella deltagare ska ta steget och delta i en cirkel. Ledare i våra intervjuer pratade också om att använda olika metoder för att nå deltagare och övertala dem att delta. Sist men inte minst nämner Mohme vikten av att erbjuda barnpassning under träffarna. Som vi också har påpekat är det avgörande att studiecirkeln anpassas efter deltagarnas livssituation och barnpassning är i många fall en förutsättning för detta.

Syftet med denna utvärdering har varit att undersöka ledares och deltagares erfarenheter av projektet Älskade barn i skolan samt studiecirkelmetoden i föräldrasamverkan. Det visade sig att studiecirkelarna var en lärorik process för båda parter på många olika sätt. De bidrog till ledarnas personliga växande och till nya insikter om föräldraskapet hos deltagarna. Älskade barn i skolan verkar ha gett många nyanlända föräldrar chansen att kunna etablera sig snabbare i det svenska samhället. Projektet betonade också vikten av att inkludera föräldrar i (för-)skolan, något som kan leda till stora fördelar för barnen.

Långsiktigt införlivande

Koppling till andra satsningar

Projektet har under perioden haft en del kontakter med några andra AMIF-projekt; VIDA och RådRum och Fastighetsbranchen för nyanlända, samt med ESF-projektet Sverige Bygger Nytt.

Samarbete som fortsätter

Framåt kommer projektet att samarbeta vidare med Studieförämjandet i deras satsning för kvinnor långt från arbetsmarknaden, där de kommer att skapa kvinnogrupper för våra nyanlända kvinnor i syfte att ge kvinnor med kraft att skapa nätverk. Detta startade redan under sommaren 2018 för att pågå under hösten samma år. Studieförämjandet har också förutom deras ordinarie verksamhet medel för att stötta föräldrars delaktighet i lärandet samt ge stöd för utrikesfödda kvinnor och kommer därför att fortsätta med studiecirkel för vår målgrupp under hösten.

Stadsdelsförvaltningen kommer att söka paragraf 37-medel för att ta fram bättre stöd för att lösa boendet för nyanlända. Projektets målgrupp har redan deltagit i fokusgrupp för att presentera deras syn på boendet och deras behov av stöd, och hur det stödet bör vara. Studieförämjandet gör denna satsning i samarbete med Hjulsta grundskola, då de redan har en liknande på Rinkebyskolan och dessa två rektorer skulle kunna samarbeta om denna typ av förstärkning av föräldrastödet i skolan.

Stadsdelen har uppvaktats av Studieförämjandet för att bilda ett IOP tillsammans kring arbetsmaterialet Älskade barn i stadsdelen. Studieförämjandet har under våren 2018 slutit ett sådant avtal med Rinkeby-Kista eftersom deras samarbete i den stadsdelen har fördjupats under åren, och nu hoppas vi att vår ledning och nämnd är villiga att göra samma satsning i vår stadsdel.

Beslut om programmet Föräldrastöd till utrikes födda familjer i staden

Parallellt med detta projekt och också i samverkan med Studieförämjandet och personal i familjecentralen, samt med Länsstyrelsen har ett annat föräldrastödsmaterial tagits fram, som heter Föräldraskap i Sverige. Det är ett föräldraskapsstöd för utrikesfödda föräldrar med barn mellan 0 och 18 år. Föräldrastödet är ett samhällsorienterat föräldrastöd som följer en manual och består av diskussioner utifrån följande teman:

- Familj i nytt land, barnkonventionen, barns fritid
- Förskola och skola
- Må bra som familj, hälsa och sjukvård
- Föräldrars rättigheter och skyldigheter
- Att vara förälder till en tonåring

Under våren 2018 genomfördes flera pilotutbildningar vid utvalda stadsdelsförvaltningar. Utvärderingen visar att de utrikesfödda föräldrarna har varit mycket positiva och i april 2018 startar en utbildning av gruppleddare vid samtliga stadsdelsförvaltningar.

Spridning och synlighet

Projektet har jobbat intensivt för att synliggöras utifrån de resurser vi har haft. Det har funnits en kontinuitet i informationsspridningen främst riktat mot potentiella cirkelledare och målgruppen nyanlända, men också mot intressenter, då i huvudsak riktat mot personal i skolan och förskolan, samt andra delar av samhället som har med nyanlända att göra.

Marknadsföringsinsatser

De marknadsföringsinsatser som vi gjort är:

- Foldrar
- Affischer
- Utskick
- Hemsida
- Nyhetsbrev
- Personliga möten

Framför allt har vi tagit fram en **hemsida** där vi har presenterat projektet och löpande lagt in de aktiviteter vi planerar och de insatser vi har gjort. Hemsidan har trots våra ansträngningar haft relativt lågt besökstal. Vi har kopplat den till Facebook men inte heller där har vi lyckats få särskilt hög uppmärksamhet. Våra insatser för att koppla informationen vidare i sociala medier har begränsats både av resurser och av bristande kompetens på mer sofistikerat digitalt arbete.

Vi har också spridit **nyhetsbrev** under projektets gång. Det har kommit ut 6 nyhetsbrev. Dessa har spridits till de 100-tals intressenter som vi har identifierat under projektets gång.

Vi har förstås också tagit fram informationsmaterial i form av **foldrar**. Både riktat mot personalgrupper och mot våra nyanlända. Foldrarna för nyanlända har översatts till engelska, somaliska och arabiska. Vi har också tagit fram olika informationsblad om t ex att vara cirkelledare.

Vårt huvudsakliga info-sätt har varit det **personliga mötet** och samtalet i mötet med individer/boende i området. Detta bygger på erfarenheter från Studieförbundet och den sk 8-stegsmetoden. Det tar upp till 8 steg att få till en utbildning, cirkelträff per person. Det är viktigare än allt skrivet material för rekrytering av deltagare. Mun till mun metoden för denna målgrupp är det de mest litar på och har därför varit det vi har lagt störst vikt vid. Därav också vår projektassistent som haft som huvudsaklig uppgift att uppsöka målgruppen där de finns i olika sammanhang, möten, föreningar och publika rum.

Vi har också satt upp **affischer** över de aktiviteter vi har planerat. Dessa affischer har sedan satts upp i de publika rum där vi har identifierat att vår målgrupp befinner sig.

Slutligen har vi också provat att göra **utskick** till nyanlända personer i syfte att locka dem till vår verksamhet. Vi startade med den somaliska gruppen (brev på somaliska) men trots tre försök lyckades vi bara rekrytera en intresserad till vårt möte. Därför la vi ned denna insats som både är tidskrävande och kostsam.

Övriga spridningsaktiviteter

- Studiebesök
- Ministerbesök
- Deltagande i konferenser
- Slutkonferens

Våra insatser har också uppmärksammats på annat sätt. Vi har berättat om vårt projekt för två **internationella studiebesök**; Oslos stadsdel Sagene som besökte oss tidigt 2017 och Tjeckiska Schoola Emperica som besökte oss hösten 2017.

Vi fick besök av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson våren 2017 när arbetsmarknadsdepartementet fick höra om vår verksamhet.

Vi har också deltagit i en del **externa konferenser** såsom SKLs konferens om elevhälsa april 2016 samt Länsstyrelsens och NKA (Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga) och Länsstyrelsens workshop om föräldrastöd för nyanlända dec 2016. Vi medverkade som föredragshållare på Rädda Barnens ”Barnrättsdagarna” april 2017 samt Erasmus internationella konferens om utbildning för nyanlända maj 2018.

Slutligen har vi själva arrangerat en **spridningskonferens** under Järvaveckan 2018 den 13 juni under temadagen Skola och utbildning (Miljöpartiet – Utbildningsminister Gustav Fridolin). Vi hade en halvdagskonferens för särskilt inbjudna före Järvaveckans publika öppettid, med ca 80 inbjudna. När den publika delen öppnades arrangerade vi en debatt om ”Föräldrars betydelse för integration och skolresultat”. Moderator var Alexandra Pascalidou. Deltagande i debatten var Stockholms skolborgarråd Olle Burell samt oppositionsrådet Lotta Edholm samt två rektorer från Järva. Seminariet beskrev projektet och dess lärdomar och hade bjudit in våra utvärderare att redovisa deras erfarenheter samt en utvärderare för Älskade barn som berättade allmänt om föräldrastöd. Deltog

gjorde också några av våra cirkelledare och några nyanlända föräldrar och deras barn.

Vidare kommer vi att presentera resultatet av vårt projekt för följande målgrupper under hösten 2018:

- EU-projektledare inom Stockholms stad
- EU samordnare inom Stockholms län
- Rotary, distrikt södra Stockholm
- Arvsfondens konferens om Föräldrastöd i samverkan. En konferens för alla arvsfondens projekt där vi kommer att ha ett info-bord tillsammans med Studieförbundet.
- Studieförbundets riksförbund inklusive alla avdelningar i hela landet.
- Länsbildningsförbundet
- Länsstyrelsen
- På NEETs konferens för Erasmus-projekt i Prag (23 okt)

Media

Projektet har uppvaktat media några gånger och fått uppmärksamhet följande tillfällen:

1. Vid beviljade medel
2. Vid besök av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson

Media vid tidpunkt för beviljade medel

SVT hade en artikel om att Spånga Tensta stadsdelsförvaltning fått 3,6 miljoner i EU-finansiering från AMIF. Juli 2016 informerade staden på hemsidan om detta.

Media vid besök av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson

Vår verksamhet har på flera håll skapat intresse och detta gjorde att arbetsmarknadsministern ville besöka vår verksamhet under mars 2017. Regeringen gick ut med information och Studieförbundet gick ut i Mynewsdesk och Ylva Johansson dokumenterade med bild på Instagram. Även Migrationsverkets eget nyhetsbrev beskrev händelsen och projektet i sitt brev nr1 2017.

Synlighet

Projektet har affischerat på arbetsplatserna där vi jobbat där det framgått att vi är medfinansierade av AMIF (Dvs både på Studieförbundet och på stadsdelen). På allt vårt material har vi haft AMIFs logotype och EU-flagga och i text förklarat att projektet är medfinansierat av fonden. EU-flaggan har funnits med på våra externa möten. Vi har också tagit fram roll-up och beachflaggor med fondens logotyper som bland annat användes på konferensen.

Lärdomar utifrån våra svårigheter

1.Svårigheter med skolan

För att lyckas med samarbete över förvaltningsgränser räcker det inte med förankring före, det behöver vara förankring intensivt även lokalt och frekvent inför start av projektet. Bearbetning av förskolan var också viktigt.

Då föräldrastöd i yngre åldrar har visat sig vara ett bra förebyggande stöd för barnen och deras familjer, har vi inkluderat vår förskoleavdelning. Föräldrakontakten i förskolan är dessutom mycket högre än den i skolan eftersom föräldrar lämnar och hämtar varje dag och därmed får en mer naturligt regelbunden kontakt med barnens föräldrar. Ett nära och utvecklat samarbete med förskolan är därför att rekommendera.

2.Andra rekryteringsvägar för föräldrar

Det finns en mängd ideella föreningar som har kontakt med nyanlända. Vid studiebesök nyligen i Tilburg, Holland visar sig att en kommunal samordning av dessa insatser i mycket tidigt stadiet efter ankomsten till landet, varit mycket framgångsrika och är lärdomar vi i Sverige också bör anamma.

Det visar sig att nyanlända har svårt att lämna sina ”invanda lokala revir” och vi har därför inte fått några att komma via verksamheter som befinner sig för långt bort. De geografiska begränsningarna är ett hinder när man är obekant med ett område. Se nedan.

3. Närhetsprincipen viktig

Närhetsprincipen är mycket viktig. Vi försökte rekrytera nyanlända som vi visste fanns i vår stadsdel via affischering och möten med de etniska föreningarna. Men först när vi fick familjer till ett genomgångsboende började det hända något. Det visade sig att vi lyckades mycket tack vare att vi valde lokal helt i anslutning till boendet.

4.Nödvändigt att ha landsmän som brobyggare

Vi sökte och utbildade aktivt cirkelledare talade samma språk som vår målgrupp för att möta de grupper vi fick via boendet.

Förtroendet för en landsman visade sig viktig. Vi har också försökt att ordna möten med cirkelledare som inte är av samma tredjelands-ursprung som majoriteten av de boende och då har vi haft mycket svårare att få deltagare till mötena. Våra försök att nå andra nyanlända föräldrar via mail och affischer har däremot inte lyckats trots upprepade besök. Där tror vi att sammanhanget är för svagt och att kopplingen till en grupp inte finns – därmed skepsis eller

ointresse från individerna. Alternativt var tidpunkten för kontakt för tidig – eftersom de kanske först hade fullt upp med att etablera sig i sin nya närmiljö.

5. Studiecirkelns struktur för nyanlända

Som tidigare nämnts visar sig att det var svårt för oss att få de deltagande föräldrarna på boendet i att komma till tre på varandra följande träffar (dvs till en studiecirkel) utan de har dykt upp när de haft möjlighet att komma i förhållande till övriga åtaganden, såsom SFI, möten med Arbetsförmedlingen, hämtning av barn, föräldramöten på förskola/skola m.m.

Vi har därför räknat in föräldrar som deltagit i tre möten som klara för en studiecirkel men tillåtit att de har fortsatt att komma på så många möten som de känner att de har behov av. Precis som våra utvärderare anger bör man försöka godkänna en friare struktur för deltagande.

6. Psykologiska faktorer

Här kan man tydligt referera till Maslows behovstrappa (eller pyramid) som beskriver möjligheter till utveckling bara om man har de grundläggande behoven tillfredsställda. Detta har tydligt märkts bland våra deltagare. I början när man är i full färd med att etablera sitt boende på en ny plats, där man ska få ekonomin att fungera, barnpassning och skola och SFI och alla regler, så är det svårt att tala om något annat. Först när detta börjar komma i rutin blir man redo för andra typer av samtal. Men sedan när det blir problem på boendet, eller med individens ekonomi eller hälsa, så är det förstås så att man ramlar ner i trappans steg igen. Vi har därför varit tvungna att vara lyhörda för alla dessa skeden och särskilt uppmärksamma individens olika stadier på behovstrappan, utifrån deras förmåga eller aktuella händelser.

7. Bristande samordning av information till nyanlända mellan olika avdelningar och förvaltningar.

Vi har under projektets gång kommit att inse att såväl den centrala samordningen inom staden som den lokala mellan olika enheters inom stadsdelen som arbetat för de nyanlända har haft brister.

Möten har t ex arrangerats för familjerna där man kallar till obligatorisk närvaro från två håll samtidigt vilket skapat förvirring. Den ena enheten vet inte om att den andra jobbar med målgruppen etc så därför kan en del budskap komma från olika håll och ha lite olika vinkling – fast om samma ämne. En integrationssamordnare som säkerställer att koordinering görs är nödvändig. Nu ett år senare har de flesta av dessa brister överbryggats och vem gör vad är tydligare för både personal och nyanlända. Men likt Tillburg, Holland en ordentlig samordning och att tala till de nyanlända med ETT budskap och EN röst hade säkert underlättat för alla parter.

Slutord

Projektet har pågått i ca 2 år men det är alldeles för kort tid för att både hinna med att mobilisera och att åstadkomma resultat. Med facit i hand så hade vi behövt fortsätta vårt arbete åtminstone ytterligare ett år, för att kunna etablera en ännu mer stabil grund för de nyanlända vi haft kontakt med. Då hade vi kanske också kunnat nå de nyanlända familjer som ordnat boende på egen hand (sk EBO).

Projektet har mött många utmaningar som vi har försökt att anpassa oss till – och i många fall också lyckats med nya lösningar. Men svårigheter tar också tid att lösa, och tiden har inte varit med oss.

Vi har också mött väldigt mycket glädje och tacksamhet från de nyanlända, vilket har gjort hela mödan värd. Lärdomarna som alla vi i teamet bär med oss hoppas vi kan spridas till många andra som arbetar med nyanlända och framför allt i samverkan med civilsamhället.

Min personliga åsikt är att det är tack vare samverkan med civilsamhället som brobyggare och våra cirkelledare med tredjelands-bakgrund som gör att projektet har lyckats. De har kunnat etablera den tillit som många av de nyanlända saknar, särskilt efter allt de utsatts för av myndighetspersoner under deras flykt genom många länder, har fått många av dem att ännu mer misstro det offentliga.

Arbetet med att slussa de nyanlända snabbt in i vårt samhälle är oerhört viktigt och ju tidigare insatserna kan sättas desto fortare kan de bli självständiga och självförsörjande. Det vi har arbetat med är att framför allt ge deras barn rätt förutsättningar, och det på lång sikt är ännu viktigare för att vi alla ska kunna få samma förutsättningar i vårt alltmer mångkulturella samhälle.

Anne Marie Flood
Projektledare Spånga Tensta stadsdelsförvaltning